

MAKTABGACHA TAYYORLOV GURUHI BOLALARINING IJODIY QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Shariyeva Gavxar Turavoyeva

Xalqaro Nordik universiteti magistraturanti

Annatotsiya: Maktabgacha yoshdagi bolalarning kelajakdagi ijodiy faoliyatining zaruriy sharti tajriba va bilimlarni to'plashdir. Shunday qilib, bolalarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish muammosi bo'yicha psixologik-pedagogik adabiyotlarni o'rganish va tahlil qilish quyidagi xulosalar chiqarishga imkon beradi:

Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy va kognitiv faoliyatini muvaffaqiyatli rivojlantirishga yordam beradigan ta'lim texnologiyalariga yangi yondashuvlarni izlash zamonaviy maktabgacha ta'limning muhim muammosiga aylanmoqda.

Kalit so'zlar: tarbiyachi, ijod, qobiliyat, metodika, rivojlanish, kognitiv, yondashuv, muammo, texnologiya

Методика развития творческих способностей детей дошкольной подготовительной группы

Аннотация: Необходимым условием будущей творческой деятельности дошкольников является накопление опыта и знаний. Таким образом, изучение и анализ психолого-педагогической литературы по проблеме развития творческих способностей у детей позволяет сделать следующие выводы:

Поиск новых подходов к образовательным технологиям, способствующим успешному развитию творческой и познавательной деятельности дошкольников, становится важной проблемой современного дошкольного образования.

Ключевые слова: воспитатель, творчество, способности, методика, развитие, познавательный, подход, проблема, технология

Methodology for the development of creative abilities of children of the preschool preparatory group

Annotation: A prerequisite for the future creative activity of preschool children is the accumulation of experience and knowledge. Thus, the study and analysis of the psychological and pedagogical literature on the problem of the development of creative abilities in children makes it possible to draw the following conclusions:

The search for new approaches to educational technologies that will help successfully develop the creative and cognitive activities of preschool children is becoming an important problem of modern preschool education.

Key words: educator, creativity, ability, methodology, development, cognitive, approach, problem, technology

Oputnikova V.P. va Tunik E.E. ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish mavzusini ko'tarib, kognitiv va shaxsiy komponentlarning integratsiyasiga katta ahamiyat berdi. Qiziqish va savol berish, ko'p sonli g'oyalarni ilgari surish qobiliyati majmuasida mualliflar "aql o'yini", fantaziya va tasavvur bilan bog'liq bo'lgan vazifalarga qiziqish, hazil tuyg'usi emas, balki nufuzli fikrlarga tanqidiy baho bermasdan berilish tendentsiyani o'z ichiga oladi. [24; 176].

Yuqoridagilarni tahlil qilib, shuni aytishimiz mumkinki, ijodiy qobiliyatlarning zamonaviy tuzilmalari va aspektlari xilma-xildir va qobiliyatlarning nafaqat kognitiv tomoniga, balki shaxsiy, hissiy-irodaviy va xulq-atvorni o'z ichiga olgan kognitiv-affektiv tomoniga asoslangan bir nechta variantlarga ega. (V.A. Molyako, E.E. Tunik, V.P. Oputnikova va boshqalar).

Turli mualliflar tomonidan taqdim etilgan ijodiy qobiliyatlarning turli tuzilmalarini tahlil qilish "ijodkorlik" ta'rifini inson ongining kognitiv, hissiy va irodaviy sohalarining sintezini birlashtirgan psixologik jihatdan murakkab jarayon sifatida tavsiflash mumkinligiga olib keladi. Shuningdek, ijodkorlik shaxs xususiyatlari, xotira, fikrlash, tasavvur kabi jarayonlar bilan chambarchas bog'liqdir. Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish faqat yaqin birlikda va quyidagi tarkibiy qismlarni bir vaqtning o'zida shakllantirish bilan amalga oshirilishi mumkinligi aniq bo'ladi: motivatsion, hissiy, shaxsiy, kognitiv va faollik, ta'limning integratsiyasiga asoslangan kontseptual model doirasida.

Ijodiy qobiliyatlarni shakllantirishning boshlanishi yoshlikdan boshlanadi. Maktabgacha va maktab yoshidagi bolalar qordan, ho'l qumdan, shuningdek kubiklardan qal'a qurish, qalam va bnyoqlar bilan chizishda ijodkor bnyladi. Kattalar faqat qo'llab-quvvatlashlari kerak, bolalarning tabiiy ehtiyojlarini to'xtatmasliklari kerak. Shunday qilib, biz ijodkorlikni shaxsning o'ziga xosligini aks ettiruvchi va voqealar, materiallar, odamlar va hayot sharoitlari bilan shartlangan yangi mahsulotni shakllantirish jarayoni sifatida tavsiflay oldik.

Ijodkorlikning ikkita shakli mavjud: "o'zgalar uchun kashfiyot" va "o'zi uchun kashfiyot". Ijodiy tasavvur bolalar tomonidan olingan bilimlarni ijodiy o'zgartirishning asosiy sharti bo'lib, u bolaning ijodiy tajribasi bilan bevosita bog'liqdir. Shunday qilib, biz aniqladikki, ijodiy qobiliyatlar an'anaviy ravishda bola shaxsining individual psixologik xususiyatlari bo'lib, ular o'z navbatida ijodiy faoliyatga tayyorgarligiga

ta'sir qiladi va kelgusida rivojlanishi kerak. Psixologiya nuqtai nazaridan, maktabgacha yoshdagi bolalik-bu ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish davri. Bu yoshda bolalar juda qiziquvchan, ularda atrofdagi dunyoni o'rganishga katta ishtiyoq bor. Bolaning bu harakatlarini rag'batlantirish va uni turli tadbirlarga jalb qilish, bolalar tajribalarini kengaytirishga hissa qo'shish, ota-onalarning o'zlari bolaning ijodiy tashabbusini rag'batlantiradilar va hissa qo'shadilar.

Shuni ta'kidlash kerakki, bu qobiliyatlarning ba'zilar kognitiv komponentning, boshqalari ijodiy komponentning, uchinchi esa faoliyat komponentining tarkibiy qismi bo'lib, barcha sanab o'tilgan komponentlarning birligida namoyon bo'ladi.

A.N. Luk ijodiy qobiliyatlar tuzilishining o'ziga xos versiyasini taklif qildi. U asosan ilgari ko'rib chiqilgan psixologlar tomonidan taklif qilingan ijodiy qobiliyatlarning mazmuniy xususiyatlari bilan rezonanslashadi. Bu erda ham ijodkorlikning barcha tarkibiy qismlari o'zaro bog'liq:

- o'rganilayotgan doiraga mos kelmaydigan narsani payqash qobiliyati;
- bilim, ko'nikma, faoliyat usullarini uzatish qobiliyati;
- aqliy operatsiyalarni qisqartirish qobiliyati;
- idrokning yaxlitligi; xotiraning kerakli bilim, ko'nikmalarni takrorlashga tayyorligi;
- lateral fikrlash;
- tushunchalarning yaqinlashishi (assotsiatsiyaning qulayligi);
- bog'lash qobiliyati (avvalgi tajribaning yangi ma'lumotlar bilan o'zaro bog'liqligi);
- nutqning ravonligi (g'oyalarni, taxminlarni to'g'ri shakllantirish qobiliyati sifatida);
- g'oyalarni yaratish qulayligi;
- aqlning moslashuvchanligi (noto'g'ri farazdan, mavjud bilimlardan o'z vaqtida voz kechish qobiliyati).

Yuqoridagi qobiliyatlarning aksariyati divergent fikrlash bilan bog'liq. E.P. Torrance va J. Guilford kabi olimlar ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish haqida divergent fikrlashga katta ahamiyat berishgan [34].

Shubhasiz, divergent fikrlashning xususiyatlari ijodiy qobiliyatlarning turlari sifatida qaraladi. Zero, intellektual qobiliyatlarning ravonlik va moslashuvchanlik kabi tarkibiy qismlari yuqori darajada o'ziga xoslikka olib kelishi mumkin [34].

Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish uchun quyidagi sifat xususiyatlari zarur:

- qiziquvchan, yuzaga kelgan muammo o'yicha ko'plab g'oyalarni taklif qiladi;
- doimiy;
- fantaziya qilishni, tasavvur qilishni yaxshi ko'radi;
- o'zgartirish va tajriba qilishni yaxshi ko'radi[34].

Psixologiya va ijod laboratoriyasi mudiri V.A. Molyako "Ijod psixologiyasi muammolari va iqtidorni o'rganishga yondashuvni rivojlantirish" maqolasida ijodiy salohiyatning tarkibiy qismlarini ajratib ko'rsatadi, ularning asosi intellektual, hissiy, shaxsiy sohalarning birligidir:

- axborot qobiliyati;
- yuqori sezuvchanlik;
- topqirlik va zukkolik;
- muammolarni izlash va hal qilishga moyillik,
- bashorat qilish va birlashtirish qobiliyati [68, 86-95].

Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish vositasi sifatida deyarli barcha atrofdagi narsalar va vaziyatlardan foydalanishingiz mumkin. Ijodkorlik yaratishni, yaratishni anglatadi. Shuning uchun bolaning darslaridagi asosiy maqsad - uni qanday qilib tasvirlashni o'rgatish va oxirida nimani kashf etganini tushunishdir. Ba'zida, biz bilmagan holda, o'yin va muloqot orqali bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiramiz. Ammo, barkamol rivojlanish uchun mustahkamlik va uslubiyat zarur. Masalan, rivojlanish o'yinlarini o'ynab, bolani to'yga keltirmang. Agar qiziqish sizni zaiflashtira boshlaganini his qilsangiz, o'yinni qoldiring. Ammo uzoq muddatli tanaffuslar ham amalga oshirilmaydi. *Bolalar ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish dasturini* yaratishning eng yaxshi usuli. Dasturda rivojlanishning barcha usullari - vizual, og'zaki va amaliy bo'lishi kerak. Vizual usullar har qanday suratlarni ko'rish, chizilgan yoki haqiqiy ko'rishni o'z ichiga oladi. Masalan, bulutlarni o'rganayotganda, ular nimaga o'xshashligini aniqlang. Og'zaki usullarga aloqa, hikoyalar, suhbatlarning turli shakllari kiradi. Misol uchun, ertaklarning birgalikdagi tarkibi, o'z navbatida, bir uchastka bo'yicha hukmni o'ylaydi. Amaliy usullar o'yinlarni, turli modellarni yaratish

va ulardan foydalanishni va rivojlanish mashqlarini bajarishni o'z ichiga oladi. Barcha usullarni birlashtirib, siz o'zingizning intellektual qobiliyatlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadigan bolaning keng qamrovli rivojlanishiga erishishingiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. У Ёзиева, Ф Абдиева Мактабгача таълим ташкилоти самарадорлигини оширишда ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш муаммолари Общество и инновации 2 (11/С), 111-114
2. Ф Абдиева МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ТАШКИЛОТИ ДИРЕКТОРЛАРИНИНГ БОШҚАРУВ МАДАНИЯТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ Ссиенсе анд инноватион 1 (Б8), 2154-2156
3. ФФ қизи Абдиева МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ТАШКИЛОТИ РАЎБАРИНИНГ БОШҚАРУВ МАДАНИЯТИНИ ИННОВАЦИОН ЁНДАШУВЛАР АСОСИДА РИВОЖЛАНТИРИШ МЕХАНИЗМЛАРИ ИНТЕРНАЦИОНАЛ СОНФЕРЕНСЕС 1 (2), 397-400
4. Babayeva, D. R., & Ochilova, X. S. (2022, October). МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALARNI NUTQ O'STIRISH ORQALI MUSTAQIL FIKRLASHGA O'RGATISH. In *INTERNATIONAL CONFERENCES* (Vol. 1, No. 8, pp. 21-23).
5. Sheraliyevna, O. N. (2023). МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALAR NUTQINI RIVOJLANTIRISH YO 'LLARI. Лучшие интеллектуальные исследования, 8(4), 70-75.
6. Sheraliyevna, O. N. (2023). МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALAR NUTQINING GRAMMATIK TO'G'RILIGINI SHAKLLANTIRISH. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 10(1), 179-185.
7. Mukhiddinova, M. (2023). ABOUT THE PRAGMATICS OF DEACTIVE PRONOUNS IN THE KOREAN LANGUAGE. *SPAST Abstracts*, 2(02).
8. Mukhiddinova, M. (2021). A question about pronouns in a Korean sentence. *Asian Journal of Multidimensional Research*, 10(9), 208-211.
9. Dek-Khenovna, K. N., & Batirovna, M. M. (2019). To the study of the role of pronouns and pronominal words in Korean language (on elementary level teaching material). *Вестник науки и образования*, (19-1 (73)), 47-52.
10. Mukhiddinova, M. PRONOUNS IN COMMUNICATIVE SENTENCES IN KOREAN. *ТОШКЕНТ-2021*, 52.
11. Musulmonova, S. T. (2022, November). BASIC PRINCIPLES OF CREATING A SUBJECT-DEVELOPING ENVIRONMENT. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE "THE TIME OF SCIENTIFIC PROGRESS"* (Vol. 1, No. 3, pp. 140-144).
12. Musulmonova, S. T. (2023). USE OF THE METHOD OF POINT DEVELOPMENT IN TEACHING STUDENTS OF PRE-SCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS TO THINK INDEPENDENTLY. *Analysis of world scientific views International Scientific Journal*, 1(4), 78-83.